

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 417/2024-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetihó v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom Mgr. Petrom Troščákom, Hlavná 50, Prešov, proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove sp. zn. 23CoP/55/2024 z 30. mája 2024 a postupu predchádzajúcemu jeho vydaniu takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 4. júla 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do rodinného a súkromného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie krajského súdu zrušiť a vec vrátiť tomuto súdu na ďalšie konanie, ako aj zaviazať krajský súd na úhradu jeho trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal na Okresnom súde Bardejov návrh na zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], ktorý je vedený pod sp. zn. 16P/1/2023, smerujúci proti matke maloletej. V rámci tohto konania 3. apríla 2024 doručil súdu návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým sa domáhal toho, aby maloletá bola dočasne zverená do jeho osobnej starostlivosti. Podaný návrh odôvodnil tým, že matka mu dlhodobo neumožňuje osobný kontakt s maloletou, a poukazoval na nový dôkaz – znalecký posudok, ktorého závery osvedčujú potrebu okamžitej zmeny výchovného prostredia u maloletej, ako aj nedostatočnú výchovnú spôsobilosť matky. Znalkyňa

v dotknutom znaleckom posudku konštatovala, že matka negatívne ovplyvňuje a manipuluje maloletú proti sťažovateľovi, čoho výsledkom je narušenie pozitívnej vzťahovej väzby medzi ním a dcérou.

3. Uznesením okresného súdu z 10. apríla 2024 (doručeným 25. apríla 2024) bol sťažovateľov návrh na nariadenie neodkladného opatrenia zamietnutý s odôvodnením, že súd musí akceptovať názor maloletej, ktorá má 14 rokov, správu z poradensko-psychologického procesu a vyjadrenie kolízneho opatrovníka.

4. Na základe sťažovateľom podaného odvolania krajský súd napadnutým uznesením doručeným sťažovateľovi 17. júna 2024 rozhodol tak, že uznesenie okresného súdu z 10. apríla 2024 potvrdil. Podľa sťažovateľa krajský súd napadnutým uznesením akceptoval názor ovplyvnenej a zmanipulovanej maloletej namiesto toho, aby ju dostal preč z nevhodného výchovného prostredia u jej matky, avšak bezúspešne.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Proti napadnutému uzneseniu podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje tým, že:

- a) napadnuté uznesenie je neodôvodnené, nepreskúmateľné, zjavne svojvoľné a arbitrárne, pretože hrubo nerešpektuje platnú právnu úpravu, ale ani judikatúru súdov. Krajský súd sa v rámci odôvodnenia napadnutého uznesenia nevysporiadal s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní;
- b) sťažovateľovi nebola doručená správa z poradensko-psychologického procesu a ani vyjadrenie kolízneho opatrovníka, na ktorých obsahu krajský súd napadnuté uznesenie založil, ku ktorým sa nemal možnosť vyjadriť. Z uvedeného dôvodu napadnuté uznesenie možno označiť za prekvapivé;
- c) napadnuté uznesenie je nepochopiteľné a neudržateľné, pretože okresný súd v uznesení z 10. apríla 2024 konštatoval, že musí akceptovať názor maloletej, hoci neuviedol žiadne ustanovenie platného právneho predpisu, ktorý ho na takýto postup zaväzuje;
- d) súdy nezohľadnili skutočnosť, že maloletá je ovplyvňovaná a manipulovaná zo strany matky proti sťažovateľovi, pričom táto skutočnosť je preukázaná aj v konaní predloženým znaleckým posudkom;
- e) matka dlhodobo neumožňuje sťažovateľovi styk s maloletou, z tohto dôvodu je na okresnom súde vedené konanie o výkon rozhodnutia, v ktorom už bolo vydané nariadenie na výkon rozhodnutia, výzva na dobrovoľné plnenie i uložená pokuta matke maloletej;
- f) sťažovateľ poukázal na uznesenie krajského súdu sp. zn. 24CoP/196/2019 zo 14. januára 2020, ktorým bola potreba zmeny výchovného prostredia pre bránenie druhému rodičovi v styku prioritovaná aj bez vykonania riadneho a kompletného dokazovania.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru), ako aj práva na rešpektovanie rodinného a súkromného života napadnutým uznesením. Z argumentácie sťažovateľa vyplýva, že k porušeniu označených práv malo dôjsť

v dôsledku nedostatočného odôvodnenia napadnutého uznesenia, ako aj samotným postupom súdu, v dôsledku ktorého sa pred vydaním tohto rozhodnutia nemal možnosť vyjadriť k správe z pedagogicko-psychologického poradenstva ani k správe kolízneho opatrovníka.

7. Ústavný súd pripomína svoju judikatúru, v ktorej už vyslovil, že výnimočnosť zasahovania ústavného súdu do rozhodnutí o neodkladných opatreniach (predtým o predbežných opatreniach) neznamena, že tieto sú úplne mimo rámca ústavnoprávneho prieskumu ústavným súdom. Ak všeobecný súd ponechá bez povšimnutia niektorú z kľúčových otázok prípadu alebo sa ako odvolací súd bez riadneho zdôvodnenia odkloní od právnych či skutkových záverov súdu prvej inštancie, jeho postup vykazuje známky arbitrárnosti a svojvôle (nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 191/2019 z 26. novembra 2019).

8. Úlohou ústavného súdu v tomto konaní bolo s prihliadnutím na argumentáciu sťažovateľa skúmať správnosť a odôvodnenosť záverov krajského súdu, ktoré viedli k rozhodnutiu o potvrdení uznesenia okresného súdu, ktorým bol zamietnutý jeho návrh na vydanie neodkladného opatrenia. Z pohľadu ústavného súdu je podstatné, či konajúce súdy dôsledne odôvodnili neexistenciu naliehavej potreby neodkladnej úpravy pomerov rodičov a maloletej.

9. Ústavný súd sa oboznámil s obsahom napadnutého uznesenia, v ktorom krajský súd vychádzal z toho, že rodičia maloletej nežijú v spoločnej domácnosti a obaja prejavujú záujem podieľať sa na starostlivosti o maloletú. Sťažovateľ podal návrh na zverenie maloletej do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov a zároveň prebieha aj ním iniciované konanie o výkon rozhodnutia, pretože matka dlhodobo neumožňuje jeho stretávanie s maloletou.

10. Krajský súd poukázal na povinnosť okresného súdu v rámci prvostupňového konania vo veci samej ustáliť rodičovskú spôsobilosť oboch rodičov, ktorej významnou súčasťou je aj rešpektovanie dôležitosti a významu druhého rodiča v živote dieťaťa. Súd konštatoval, že rodičia sú v tomto prípade vo vyhrotenom konflikte, v ktorom si najlepší záujem maloletej zamieňajú so svojimi potrebami. Poukázal na závery vyplývajúce zo správy z pedagogicko-psychologického poradenstva, v ktorom bolo zistené, že maloletá má problém komunikovať s rodičmi o svojich pocitoch, stáva sa mnohokrát zdrojom ich informácií a zo situácií, ktoré s nimi prežíva, sa snaží dostať s čo najmenším emocionálnym dopadom, čo sa jej však pri konfliktnom nastavení rodičov nedarí. Napokon krajský súd konštatoval, že pri takto výrazne narušenej rodinnej situácii spôsobenej oboma rodičmi nemožno rozhodnúť neodkladným opatrením o zmene osobnej starostlivosti pre maloletú, ktorá má 14 rokov, bez dôkladného zistenia skutočného stavu veci a posúdenia dopadu takejto zmeny na jej psychiku a emočné prežívanie.

11. K námietke sťažovateľa, že súd nie je viazaný názorom maloletej, ktorá je manipulovaná matkou, krajský súd uviedol, že jeho úlohou je pri určení miery prihliadnutia na názor maloletej zohľadniť predovšetkým jej vek i rozumovú vyspelosť. Krajský súd v tejto súvislosti poukázal na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej názor dieťaťa, ktoré sa blíži k plnoletosti, nie je možné opomenúť v konaní, ktoré sa týka rozhodovania o jeho živote, ale mal by byť zásadným pri posudzovaní jeho najlepšieho záujmu. Krajský súd zdôraznil, že uvedené osobitne platí v prípade, ak je maloletá schopná svoj názor vyjadriť, vnímať jeho následky, nemá výchovný problém a schopnosti rodičov zaistiť starostlivosť o ňu sú v zásade rovnocenné. Krajský súd poukázal na to, že v prípade, ak sa súdu javí možná manipulácia maloletej zo strany rodičov, mal by sa uvedenú situáciu pokúsiť riešiť prostredníctvom nariadenia odbornej pomoci všetkým

zainteresovaným subjektom rodinnoprávneho vzťahu. Opakovane na viacerých miestach krajský súd zdôrazňoval, že súčasťou rodičovskej zrelosti a aj v najlepšom záujme dieťaťa je i rešpektovanie práva maloletej na zachovanie vzťahu s druhým rodičom. Následne krajský súd špecifikoval konkrétne, akým smerom sa má ďalej konanie vo veci samej uberať.

12. V závere napadnutého uznesenia krajský súd uzavrel, že sťažovateľ v dotknutom konaní neosvedčil naliehavosť potreby neodkladnej dočasnej úpravy pomerov účastníkov konania formou nariadenia neodkladného opatrenia. V predmetnej veci bude podľa krajského súdu potrebné vykonať rozsiahle dokazovanie zamerané na splnenie predpokladov na rozhodnutie súdu o úprave rodičovských práv a povinností k maloletej, a preto by nariadením neodkladného opatrenia podľa neho došlo k zbytočnému „prejudikovaniu“ veci a navodenia určitého spôsobu starostlivosti o maloletú. O úprave pomerov medzi rodičmi a maloletou je potrebné rozhodnúť v riadnom konaní až po zistení skutočného stavu veci.

13. Podľa ústavného súdu z napadnutého uznesenia je zrejmé, že nariadením neodkladného opatrenia sa malo docieľiť nastavenie novej situácie pre maloletú, ktorá sa mala dostať do výhradnej starostlivosti sťažovateľa, ktorý je však taktiež výrazne nastavený proti matke maloletej. Záver súdov, ktoré si zjavne uvedomovali nevyhnutnosť potreby rešpektovania práv oboch rodičov, avšak pri svojom rozhodovaní o neodkladnom opatrení uprednostnili najlepší záujem dieťaťa na stabilite jeho výchovného prostredia až do skutočného zistenia stavu veci, sledoval podľa ústavného súdu legitímny záujem na stabilizácii výchovného prostredia maloletej. Tento záver podložili súdy predovšetkým poukazom na disharmonické vzťahy medzi rodičmi, ich vzájomné negatívne nastavenie proti sebe, ktoré otvorene obaja prezentujú aj navonok v prítomnosti maloletej, čo má nepochybne negatívny dopad aj na osobné stretnutia sťažovateľa s maloletou. Odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu podľa ústavného súdu nenesie známky zjavnej svojvôle, možno ho považovať za dostatočne odôvodnené a plne rešpektujúce kompetencie, ktorými krajský súd v tomto type konania disponuje. Záver súdov, ktorým rešpektovali a uprednostnili záujem maloletej pred autoritatívnou zmenou jej stabilných výchovných pomerov proti jej vôli, nemožno v tomto prípade považovať za arbitrárny alebo ústavne neakceptovateľný. Ústavný súd teda argumentáciu sťažovateľa nepovažuje za spôsobilú spochybníť ústavnú udržateľnosť záverov krajského súdu.

14. Vo vzťahu k námietke týkajúcej sa nesprávnosti postupu krajského súdu, ktorý sťažovateľovi v preskúmanom konaní nedoručil vyjadrenie kolízneho opatrovníka a správu z pedagogicko-psychologického poradenstva, ústavný súd pripomína svoju judikatúru (napr. uznesenie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 294/2020 zo 4. augusta 2020), v rámci ktorej už poukázal na to, že cieľom zabezpečovacieho opatrenia je eliminovať nepriaznivé následky, ktoré by mohli v priebehu konkrétneho civilného sporového konania nastať. Zabezpečovacím opatrením sa teda má poskytnúť rýchla ochrana porušených alebo ohrozených práv subjektu, ktorý podal návrh na jeho nariadenie. Vzhľadom na zmysel tohto procesného inštitútu sa v konaní a rozhodovaní o návrhu na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia neuplatňuje princíp kontradiktórnosti a princíp rovnosti strán sporu tak striktne ako v konaní vo veci samej. Ústavný súd preto uvedenú námietku sťažovateľa považoval za právne irelevantnú.

15. K poukazu na uznesenie krajského súdu sp. zn. 24CoP/196/2019 zo 14. januára 2020 ústavný súd poznamenáva, že po oboznámení sa s jeho obsahom možno konštatovať, že vychádzalo

z podstatne odlišných skutkových okolností (intenzita narušených vzťahov medzi rodičmi bola podstatne vyššia, nezistenie okolností vedúcich k obmedzeniu styku s dieťaťom aj na strane druhého oprávneného rodiča), a preto jeho závery nemôžu byť v preskúmvanom konaní zohľadnené.

16. Pre úplnosť ústavný súd napokon poznamenáva, že rozhodovacia prax Európskeho súdu pre ľudské práva vylučuje aplikovateľnosť čl. 6 ods. 1 dohovoru na rozhodovanie v otázke predbežných opatrení, pretože nie sú rozhodnutiami o občianskych právach alebo záväzkoch (pozri rozhodnutie APIS proti Slovenskej republike z 10. 1. 2000 č. 39754/98, v ktorom sa konštatovala neaplikovateľnosť čl. 6 *ratione materiae* v konaní o zrušení predbežného opatrenia), preto námietku sťažovateľa o jeho porušení považoval najmä za súčasť sťažnostnej argumentácie, ktorá sama osebe ani nezakladá dôvod ústavného prieskumu.

17. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v rámci predbežného prerokovania v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2024

Peter Molnár
predseda senátu